Published and distributed under permit (No. 786), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА / SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК / UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX, ЧИСЛО 8, ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., СЕРЕДА, 12-го СІЧНЯ, 1921. — VOL. XXIX, No. 8, JERSEY CITY, N. J., WEDNESDAY, JANUARY, 12, 1921. — THREE CENTS

Боротьба над законом про обмеженнє іміграції.

Американська Федерація Праці за здержанием вільної іміграції на два роки.

ВАШИНГТОН, 10. січня. — Перед іміграційним комітетом Сенату виступав нині як свідок Френк Морісон, секретар Американської Федерації Праці, та домагався „охорони американського робітника перед заграничним привозом".

Він заявив, що організація, ним репрезентована, заступаєся за повною охороною перед чужинецькими робітниками, без жадних застережень, на два роки.

Він жадав, щоб праця американських робітників мала таку саму охорону перед заграничною конкуренцією, як вироби американських фабрикантів. „Ми противимося", — говорив Морісон, — „щоб відкривати на отвір двері та заливати американський ринок праці дешевим европейським робітником та позбавляти американського робітника такої самої охорони, як ви даете виробам через тарифові закони".

Розміри безробіття.

Морісон говорив, що і без напливу чужих робітників безробітте в Америці велике. Федерація Праці дістала донесення від своїх урядників зі 141 міста і на основі донесень обчислено, що в тих місцевостях є тепер 1,819,272 робітників без заняття. Кілько є безробітних по всіх містах Америки разом, на се обчисленне Морісон не хотів ризикувати.

Після обчислень Американської Федерації Праці найбільше безробітних було в отсих містах:

В „більшім" Ню Йорку	300.000
У Филаделфії	235.000
В Шикаго	200.000
В Дітройт	150.000
В Клівленд	118.000
В Бостоні	50.000
В Ст. Луис	40.000
В Милвокі	40.000
В Балтимор	20.000
В Питсбургу	20.000
В Сен Франциско	15.000
В Сіетел	9.000

„Булоб се правдивим злочином допускати серед таких умов ще дальші мілїони робітників з Европи і збільшати ще більше вже й так загальне безробітте", — говорив Морісон. "На нас готов звалитися правдивий потоп. Вони вже готові прийти. Урядники Департаменту Праці виказали, що в жовтни 1920 року прийшло до Америки 101.000 нових іміґрантів, а в падолисті 103.000 Колиб від загального числа іміґрантів відчислити тих, що вернулися, то за послідний рік прийшло 784.000 нових іміґратів".

Проти спроваджування мексиканських робітників до стейтів, межуючих з Мксиком, Морісон говорив так само остро і непоздержливо, заявляючи отверто, що спроваджуванне мексиканських робітників є „просто небезпекою для американських робітників в тих стейтах".

За свобідною іміґрацією.

Джан Виґинс, репрезентант делеґації будівельних предприємців, виступав проти законопроекту Джансона і заявив, що всі арґументи про „грозячий наплив европейської іміґрації" є рішучо фальшиві. Він жадав обмеження закона про пробу грамотности та закона про обмеженнє іміґрації законтрактованих робітників.

Посол Бокс з Тексас виступав проти допущення мексиканських рільничих робітників. На його думку, якби законопроект Джансона мав перейти зі змінами, то в ньому повинна бути заборона спроваджування Мексиканців.

Рільничі інтереси Заходу.

Волтер В. Лиґет, урядник іміграційного департаменту стейту Норт Дакота, противився ухваленню законопроекта Джансона, заявляючи, що в його стейті зовсім неможливо дістати рільничих робітників та що там лежить 20 міліонів акрів рільничої землі без управи.

СЛІДСТВА ПРОТИ ПРИВАТНИХ БАНКИРІВ І ДРУГИХ ПЕРЕСИЛКОВИХ АҐЕНЦІЙ І БЮР.

НЮ ЙОРК, 7. січня. — Від якогось часу ведесь тут слідство проти приватних банкирів і других пересилкових бюр, які головно занимаються висилкою гроший, спродажею шифкарт, висилкою пакунків для тутешних чужинців. Після сеї часописи показується, що свого рода бюра заробили на несвідомости чужинців в короткім часі понад шіснайцять міліонів долярів. Були випадки при пересиланню гроший, що бюра позабирали від людий гроші ще перед війною на пересилку до старого краю, а недоручено їх ще й тепер. Найбільші визиски діються при пересилках грошевих і зміні долярів на заграничну монету. Чужинці, не знаючи курсу (кілько за доляра можна дістати марок чи корон), платили величезні нераз суми за них.

Одним з жерел великих зарібків для сього рода бизнесів належала продажа всяких заграничних бондів, угорських, австрійських і інших. Бонди спродавано чужинцям за добрі американські доляри, а купуючі будуть довго чекати, поки бонди будуть мали вартість тих добрих долярів.

Коли недавно Злучені Держави дозволили на грошеві пересилки до Росії, отворилися нові жнива для сих бюр. Дійшло до того, що банковий департамент стейту Ню Йорк заборонив приватним банкирам пересилати рублі до Росії, а позволив лише висилати доляри. Тесаме, здається, зроблено і з польськими марками свого часу. Наслідки того всего тепер такі, що при прокураторії отворено осібний департамент для розслідження обманств для будучої охорони чужинців, а в нюйорській леґіслятурі внесено проект закона, після котрого всякі бюра мають бути позивані, а пересилка гроший поручена американським банкам.

ОБІ ПАЛАТИ КОНҐРЕСУ ДИСКУТУЮТЬ НАД КОШТАМИ ВПРОВАДЖЕННЯ В УРЯД НОВОГО ПРЕЗИДЕНТА.

ВАШІНҐТОН, 10. січня.—Дискусія над коштами впровадженнє в уряд нового президента (так звана „інавґурація" відбуваєся 4. марта) дала товчок до острої виміни слів серед послів і сенаторів Конґресу.

Сенатор Бора подав внесеннє, щоби Конґрес не ухвалював на ту ціль ані цента понад ухвалених уже 50.000 долярів. Сенатор Шермен вніс резолюцію, щоби розслідити змову вашінґтонських готелярів рахувати високі ціни в день інавґурації.

Попираючи своє внесеннє,Бора говорив, що в Америці є тепер 2,235.000 робітників без праці, а в Европі є понад півчверта міліона дітий голодуючих.

Посол Блентон з Тексас вніс, щоби на інавґурацію не видано більше як 10,000 долярів. Се внесеннє упало, але наперед викликало живу дебату. Посол Рівис з Небраски був за тим, щоби інавґурацію відбути, як давнійше, та не давати послух всяким „демаґоґам". На се посол Гаделстон з Алабами назвав інавґурацію „розбоєм нового президента на те, щоби справити свято Вашінґтонови". Він говорив, що інавґурацію перемінено на один низький торг, негідний великої нації. Головною ідеєю стало стягнути як найбільше народа до столиці і обрабувати їх. Урочистість переводиться з такими грубими церемоніями, що се образа і для нового президента і для народа.

Палата послів ухвалила 152 голосами проти 4, видаток 50.000 долярів на інавґурацію.

ОБНИЖЕННЄ ЗАПЛАТИ В ПРОМИСЛІ ВОВНЯНІМ.

ЛОРЕНС, Месечузетс, 10. січня. — Америкен Вулен Ко. повідомила нині своїх робітників в 50 фабриках, що знижує їх заплату о 22½ процент.

ВОРСТЕР, Месечузетс, 10. січня. — Витгол Карпет Милс в Савт Ворстер, одна з найбільших в краю фабрик для виробу покривал, оповістила своїм робітникам, що замкне фабрику на необмежений час, хиба що вони згодяться на 25-процентову знижку своєї заплати.

БУДІВЛЯНИЙ ПРОМИСЛ.

ДЕНБЕРІ, КОНН., 10. січня. — Местер Билдинг Трейдс Елаєнс оголошує, що з днем 17. січня обнижає заплату робітників о 25 процент; се відноситься до стімфитерів, малярів та елетришенів, а не до столярів та мулярів.

В ПРОМИСЛІ ВИРОБУ ОДЕЖІ.

НЮ ЙОРК, 11. січня. — Асосіейшен оф Дрес Менюфекчерерс предложила формально вчера юнії робітників, занятих при виробі одежі, нові услівя контракту.

Ся пропозиція є рівночасно відповідю на проект юнії, в котрім вона домагалася заведення 5 днів праці місто шести, 40 годин місто 54, підвишки заплати о 20 процент та поправи умов праці.

На місце сього, фабриканти пропонують: заплата має бути знижена о 20 процент; юнія має дати запоруку на 10.000 долярів як запевненнє, що виконає свої зобовязання; за зломанне контракту юнія заплатить кару; роботодавці будуть могли наймати, кого схочуть, без огляду, чи робітник буде членом юнії чи ні, але робітник буде мав обовязок зголоситися до юнії по членську карту.

Хоч юнія установила комітет для переговорів з фабрикантами, однак на полагодженне непорозуміння нема великої надії. Справа, здається, знов скінчиться страйком, в котрім буде вмішаних найменче яких 25.000 робітників. Вчора на страйкових пикетах було 4.000 робітників. З 50 пикет, арештованих учора, 20 увільнено, а 30 обжаловано за неспокійне поведенне і пущено по зложенню кавції.

ФАБРИКИ ОЖИВЛЯЮТЬ.

СЕКО, Мейн, 10. січня.—Фабрики компанії Йорк Катен Милс, що наймають коло 2.800 робітників, почали робити повний час. Через кілька тижнів вони працювали по 3 і 4 дні в тижни.

ДІТРОЙТ, 10. січня. — За послідний тиждень помітно незначне оживленнє в наслідок отворення кількох менчих фабрик. Континентел Мотор Корпорейшен, котра не робила від 22. грудня, має отворити завтра; Стюдбейкер почала роботу нині, Форд Мотор Ко. починає 1. лютого, Бюік почав наново, але зі зменченим числом робітників; Екми Мотор Трак почала робити нині, але наймає лише дві треті части нормального числа робітників.

БЕЗРОБІТНІ В ПЕРШИХ ЛАВКАХ НЮЙОРСЬКОЇ ЦЕРКВИ.

Послідної неділі, похід, зложений з 141 безробітних, помашерував до Триниті Чорч (церков Трійці) на розі Вол стріт та Бродвей, в Ню Йорку, заняв перші лавки церкви і пересидів через цілу Службу, що почалася о год. 11-ій рано.

Похід провадив Ледус, бувший американський конзуль в Бордо у Франції та Праці в Чехії. З учасників походу яких 9 частий не мало зимових плащів, а були загорнені в покривала, позичені від Червоного Хреста.

Похід ішов без музики, але з вивісками, на котрих були такі написи: „Острижені Вівці Праці", „Робітники, Острижені Божі Вівці", і тим подібні.

Се ті самі безробітні, що кілька днів тому заняли ґімнастичну галю костела св. Марка. Церков Трійці в Ню Йорку уважається за найбогатшу церков у світі; за само місце під церквою давали нераз 30 міліонів долярів.

АДРЕСА ПРЕДСІДАТЕЛЯ У. Н. СОЮЗА.

Подається до відома інтересованим, що адреса головного предсідателя У. Н. Союза є слідуюча:

SIMON YADLOVSKY,
Box 53, Jersey City, N. J.

ЩО ДІЄТЬСЯ ПІД ЛЬВОВОМ?

(З львівського ґазети „Вперед" з 14. грудня, 1920).

Дня 9. грудня 1920 р. о 7. годині рано до села Малехова впало двох державних поліціянтів зі Знесіння коло Львова і зачали силою брати молодих хлопців — не подаючи родичам причини, куди їх ведуть і до чого беруть. Люди не знали, що сталося. Одні втікали до ліса, другі ховалися по пільних ямах, а инші втікали до поблизьких сіл. На плач матерей і батьків, щоби поліціянти зізволили передати хлопцям хліб та теплу одіж, ті кричали; „Заберай сен, к... ці маць, бо вас постшелями".

Війт Пояк, не вибраний з волі громади, а наставлений з рамени староства, вибрав 15 хлопців, по найбільшій части ні тих, що служили при галицькій українській армії, як також таких, що ще не скінчили 18 років. Всіх тих 15 хлопців, серед погроз, відпроваджував один з поліціянтів до Львова.

На гостинці коло рогачки жовківської здибав той сам жандарм, що провадив 15 хлопців — хлопця з Малехова, на імя Михайла Урбана, сина господаря Петра Урбана. Стягнув його з возу, а оставляючи віз з кіньми та товаром без опіки, взяв його силою на команду постерунку Знесіння.

Коли мати Михайла Урбана, вертаючи зі Львова до дому, довідалася, що її сина забрано на поліційний постерунок — пішла тамтуди і молячи представляла, що її син каліка на руку, до ніякої роботи не спосібний, бо ґранат зломив йому руку, так, що кілька разів піддавався операціям, поліціянт, що конвоював сина, відізвався до неї в сей спосіб: „К... ці маць! Пожеґнай сен ч нім, бо ґо венцей юж відзєць нє бендзєсь. Я Урбана насєнє знище до тла так, же слуху по нєм нє бендзє! Твуй манж умє оскажаць жандармув, я ґо вирихтуе! Устомп сен, бо це забіє!"

Притім зачав вимахувати нагайкою та грозити револьвером, так, що нещасна жінка серед тих пекольних жандармських мук зімліла і люди мусіли її винести та відливати водою.

Треба знати, що Петро Урбан, батько Михайла, жалувався раз за надужиття жандармерії на Знесінню висшим властям, які проти тої самої жандармерії вели слідство, одначе замісць виноватих покарати — попереносили їх на инші місця і звідти то така „жандармська" ненависть.

Коли на другий день, се є 10. грудня, 1920, батько і мати Мих. Урбана вибралися в дорогу, щоби занести синови теплу одіж і хліб, та представити висшим властям лікарське свідоцтво, що їх син до роботи не спосібний, не могли його ніде віднайти, так що блукали по Львові по канцелярія від 4. години рано до 2. в полудне. Щойно в старостві сказано їм, що син знаходиться при улиці Пекарській ч. 53 в 3 комп. робітничої партії. Одначе замісць утішитися сином, **застано його неживого з простріленою головою,** лежачого серед калюжі крови при сходах касарні!

Такто урядують сторожі ладу і безпеки!

Причім поліція зі Знесіння, славна ще є й тим, що реквірує на власну руку в Малехові хлопські коні і підводи до ліса, який є віддалений 28 км. і возить дрова хлопськими кіньми, за які ще досі селянам не сотика не заплатила. Коні беруть силою, не зважаючи на те, чи робота була в полі, чи ні — відповідно до того, коли панам поліціянтам забагається — причім властителям коний не позволяють поводити його власними кіньми, але оставляють його в дома, щоби не був свідком знущань, на які коні є виставлені.

І все те діється під самими рогачками Львова, під боком всіх висших властий! Чи не вглянулиби вони нарешті в ті страшні річи, які діються майже на їх очах?

Совєти мали поріжнитися на питанню робітничих юній.

РИҐА, (Латвія), 7. січня. — З Москви донесять, що там вибрано новий Середний Совітський Комітет, складаючийся з 300 членів, а обіймаючий три політичні групи. На чолі провідного правого крила стоїть премієр Ленін; на чолі середного крила Лев Троцький, міністер війни, а на чолі лівого крила М. Бухарін. На всеросійськім конґресі совєтів мали зайти ріжниці поглядів в справах робітничих юній. Премієр Ленін був за наданнем їм автономії а Троцький за дальшою контролею державною сих юній. —

ВІДБУДОВА, СПРОБА СИЛИ СОВЄТІВ, — ЗАЯВЛЯЄ ЛЕНІН.

Період відбудови в Росії, дасть спромогу виказати силу совєтів, — заявив Николай Ленін, премієр Росії у своїй промові, перед московським відділом комуністичної партії в Москві, яка є надрукована в части в нюйорській часописі „Кол" Премієр совєтів заявив, що военні і політичні побіди, не принесуть Росії нічого, коли нарід не зможе створити певну економічну будову, вдоволяючу всі робітничі галузи. Він заявив, що російський мужик, сила нації, показалася невтральною.

Продуктивна Росія.

Говорив Ленін в части: В спілці з упадком проб мілітарної інтервенції, наша економічна позиція поліпшилася до значних розмірів. Корінем лиха невідрадних відносин, в яких ми опинились, був факт, що центр промислового пролетара Росії—Петроґрад,Москва,Іваново-Вознєсєнкс, були відтяті від збіжевого району, як Сибір, полудне і полудневий схід. Одно з найголовнійших наших жерел опалу, Донецький басейн, і район нафтовий, був відтятий від нас, і під такими услівями було майже дальше неможливо триматися самим в собі. Поліпшенне, яке замітне тепер, се наслідок в першій мірі обєднання сих районів. Склади живности, які тепер маємо в Сибірі, Кавказі і наслідком поліпшення наших взаїмних зносин з Україною також і з України, дійшли до тої степені, що можемо сказати, що в надходячу пору, ми повинні не тільки вийти з наших трудних відносин, але також доставити поживи для всіх промислових робітників.

Армія робітників.

Се буде перша пора, коли завзяни поліпшенням, які напевно почались, будемо мати резерву від 250 до 300 міліонів пудів збіжа. З тою резервою, ми не тільки будемо могти говорити про соціялістичну відбудову, і робити мало як дотепер, але будемо могти фактично оперувати з повною армією робітників, відкладаючи сотки тисяч робітників, до робіт, які незнають спізнення. Як ся робота може бути поправлена, бачимо з факту в промислі ткацькім який розпочався наново, маючи досить опалу. Провінція Іваново-Вознесенск, розпочала робити наново. В початку, небільше 2500.000 веретен робило, коли тепер є до 600.000 веретен в руху а сподіваємось, що з кінцем року буде в руху до 1.000 .000 веретен, а в слідуючім році досягне до 4.000.000 веретен. Назверх, ми положили конець военній інвазії, і заключили мир з кількома державами, чим запевнили для себе міжнародню підставу. Внутрі ми є перший раз взмозі діставити нашим робітникам поживу, а наш промисл з опалом піднісся до сеї степени, що можемо розпочати тепер нашу роботу соціялістичні відбудови. Тутки ми маємо найбільшої ваги ділю цілої соціялістичної революції, з погляду інтернаціонального побіди над капіталізмом.

Творча задача.

Загально, осягнути побіду над капіталізмом, треба перше побити визискувачів (експлоітерс) і позискати силу визисканих, задача, яка має бути виконана революційними силами. Далі приходить творча задача, задача збудовання економічних зносин і подание способів, як се має бути зроблене. Якщо не зможемо розвязати нашої другої задачі, жадні здобутки, побіди над визискувачами; жадні вдачні відпори супроти міжнародного імперіялізму, не будуть мати пожитку, і звернение до старих порядків буде неминуче. В теорії не може бути двох поглядів над сим питанням.

Безсторонний селянин.

Коли селянство, хотяй невдоволене з большевицького режіму, порівнало большевизм на підставі власного досвіду, з режімом Колчака і інших, воно прийшло до заключення, що большевики, запевнили йому ліпшу екзистенцію і ліпше боронило селян від перемоги імперіялістів цілого світа. Пролетаріят, мусить тепер розвязати другий проблем. Головна річ не є ще зроблена. Пролетаріят, мусить показати, що він в силі витворити великий промисл так, що села не будуть введені до висшого економічного порядку. На надходячім зібранню совєтів, се питанне буде становити головну точку. Програма зборів є така, що ціла вага делеґатів, які зійдуться з усіх сторін всеї Росії, буде звернена на економічні питання, як наш промисл, і на що ми все клали вагу, поміч селянському рільництву. В злуці з сим будемо мати на конґресі рапорт про електрифікацію Росії, доставити потрібну технічну підвалину про один економічний плян привернення наших промислів. Інакше не може бути бесіди про привернення наших промислів або про комунізм, як що Росія не зорганізується на висші технічні підстави ніж досі. Комунізм значить совєтський заряд, додаючи електрифікованнє цілої держави, бо неможливим є створити продуктивність без електрифікації. Є се велика задача до виконання протягом неменьше десяти літ, під умовою, що значне число спеціялістів візьме участь в роботі.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75
By mail, Prepaid.		Почтою, оплачено.	

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J

Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.
Телефон гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

Передплату найліпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посвідку. Такого листа не треба реджіструвати а вистарчить 2-центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки замісць гроший, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не зліпились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не банкнотами. При вимінї числять 15 центів від кождого канадійського паперового доляра.

Всі листи адресувати:
"SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Банкротуючі предприємці.

Тяжкі часи настали. Не лише для робітників, але й для капіталістів, — кажуть нам, головно, як мають робітникам заплату обнижати.

Ось один примір тяжких часів:

Фолриверські бавовняні фабрики мусіли в минувшім році платити за сирий матеріял такі ціни, як ще ніколи не платили. Вони мусіли давати робітникам таку заплату, як ще ніколи передтим не давали. І охоронного цла ще не було, за котрим тепер так усі фабриканти побиваються.

А се скрутне положенне показалося найкрасше при кінці фінансового року, коли прийшлося розділювати зиски. І ось показалося, що і без тарифи, і при високій ціні на бавовну, і при високій робітничій заплаті директори могли виплатити всего-на-всего 9,989.300 долярів або пересічно понад 29 процент річного зиску.

Ще такого кепського року не було для фолриверських бавовняних фабрикантів. Найліпший рік, який вони досі бачили, був рік 1918-ий, коли розділено 6,085.326 долярів дивіденди, або пересічно по 18 долярів 49 центів чистого річного зиску від кождих 100 долярів закладного капіталу.

Тепер ми уже всі знаємо, чому так ґазети кричать про надходячу руїну бавовняних фабрик — та про наглячу потребу обниження зарібків робітникам в бавовняних фабриках.

Горівка та злочини.

Коли по Америці ішла аґітація за заведеннем закона проти горячих напитків, прогібіційні аґітатори за помочию довгих стовпців великих чисел доказували, що горівка, вино, та пиво винуваті за всі людські пороки. Запевняли, що пияньство є головною причиною злочинів та нужди, і обіцювали, що заборона вироблювання та продажі горячих напоїв піднесе моральність та усуне бідноту.

Дочекалися прогібіційні аґітатори закона, за котрим побивалися. І ось уже рік минув від заведення прогібіції. А людські пороки як були, так і є. А біднота, як була давнійше, так і тепер є, лиш що стала загальнійшою. Божевілле, як були давнійше, так є тепер, лише що тепер є о одну трету більше людий, хорих умово від алькоголю, як каже др. Джеймс В. Гал, голова комісії для умово хорих повіту Кук в Шікаґо.

А злочини, як були давнійше, так є й тепер. Лише що тепер стали дійсно пляґою. Прогібіція не мала зовсім того уморальнюючого впливу, про котрий нам говорили аґенти прогібіційних місий. Практичне життє показало повну безосновність їх обіцянок та їх теорій. На місце одушевлення прогібіцією, починає серед американського народа ширитися остра реакція проти прогібіційного закона. І як колись скрайні прихильники прогібіції складали вину за всі людські нещастя на горівку, так нині вони самі дочекалися до того, що славний американський винаходчик Гадсон Максим проголосив, що „прогібіція являється найбільшим розсадником злочину, який собі лише представити можна".

Така доля постигає всяких скрайних теоретиків, котрі одним почерком пера законодателя наказують людям стати моральними, здоровими і богатими.

УКРАЇНА НА ПОРОЗІ 1921 РОКУ.

I.

На руїнах Росії і Австро-Угорщини, під яких ярмом, поділений між сі „тюрми народів", стогнав український нарід, аж доки вони під ударами світової війни розвалилися, — повстали **три українські державні центри:** в 1917 р., наслідком революції в Росії, Українська Народня Республика і Кубанська Республика, і в 1918 р., наслідком розпаду Австро-Угорщини, Західно-Українська Народня Республика.

Сам факт, що на українських землях, в процесі їх визволювання себе з-під чужого ярма, повстав не **один** державний центр, а **три,** — сам сей факт ярко освітлює, як шкідливо відбилося на українськім народі вікове поневоленне. **Один український нарід,** через те поневоленне, не зміг, визволюючися, утворити **один державний центр на всі українські землі.**

Правда, ідея зєдинення всего українського народу на всіх українських землях в одну українську державу була на стільки сильна, що всі три українські державні центри в дальшім процесі державного будівництва були би зєдинилися. Справа федерації Кубані з Українською Народньою Республикою обміркувувалася обома сторонами в прихильнім напрямі, а зєдиненне між Українською Народньою Республикою і Західно-Українською Народньою Республикою обі сторони одноголосно ухвалили і святочно проголосили. Одначе дальші події, дякуючи яким всі три українські державні центри опинилися під ворожою окупацією давніх історичних ворогів України: Московщини і Польщі, — сі події не тільки не дали ідеї зєдинення українського народу перемінитися в діло, а внесли нові розєднюючі елементи в розділені на ново ворогами части українського народу.

Так Україна вступає в Новий Рік розділена й опанована ворогами, передовсім Москвою й Польщею.

Погляньмо, як до сього дійшло.

II.

Велика Україна.

Найважнійший український державний центр утворився на Великій Україні, обнимаючи — за виїмком Кубані — всі українські землі, поневолені царською Росією.

Українська Центральна Рада в Київі, перший орган волі визволяючого себе з російської „тюрми народів" українського народу, — надала сьому українському державному центрови назву: **Українська Народня Республика.**

Одначе Українська Центральна Рада не змогла укріпити Української Народньої Республики, захистити її від ворогів і повести в ній правильним шляхом державне будівництво.

Коли делеґація Української Цетральної Ради підписувала від імени Української Народньої Республики мир в Берестю з Німеччиною, Австро-Угорщиною, Болгарією і Туреччиною (9. лютого 1918), — в той час вся територія Української Народньої Республики знаходилася вже під окупацією Совітської Росії.

Покликані Українською Центральною Радою на поміч проти Совітської Росії нові союзники — Німеччина й Австро-Угорщина — виперли з України военну силу Совітської Росії, одначе **самі** стали трактувати Україну не як заприязнену державу, тільки як заняту територію. Так місце совітсько-російської окупації заняла окупація німецька і австро-угорська.

Після ряду конфліктів між Українською Центральною Радою і сею німецько-австро-угорською окупаційною владою ся остання вкінці 29. цвітня 1918 р. зазначила своє панованне на Україні тим, що розвязала Українську Центральну Раду, арештувала покликаний Українською Центральною Радою кабінет міністрів і назначила нову власть на Україні в особі гетьмана Скоропадського, який очевидно не міг бути і не був нічим иншим, тільки слугою Німеччини й Австро-Угорщини.

А що сам гетьман Скоропадський походив хоч з українського гетьманського але давно обмосковщеного роду і ніяких звязків з українським національним рухом не мав, а мав тільки звязки з московськими кругами на Україні, — то крім того, що він був тільки слугою Німеччини й Австро-Угорщини, став він також опорою всіх тих, що хотіли повернути Україну назад в московську неволю.

Гетьмануванне Скоропадського скінчилося разом з окупаційною владою Німеччини й Австро-Угорщини на Україні.

Як тільки зломилася сила Німеччини й Австро-Угорщини в світовій війні і через те й сила їх баґнетів на Україні, — в осени 1918, — Скоропадського з його прихильниками повалило народнє повстанне, підняте Українським Національним Союзом, утвореним тими самими українськими партіями, які творили перед тим Українську Центральну Раду.

Повстанне покликало до життя новий орган української державної влади: Директорію, яку затвердив новий парлямент українських селян і робітників і Трудовий Конґрес.

Одначе Директорію швидко постигла подібна доля, що Центральну Раду: новий наїзд Совітської Росії заняв швидко — протягом зими 1919 р. — знов майже всю територію Української Народньої Республики.

Цілий 1919 рік до пізної осени Директорія беться з військами Совітської Росії, по части також з військами Денікіна. Одначе вона не тільки не змогла викресати в українськім народі потрібну силу, щоб вигнати з України військо Совітської Росії, але й сама, разом з українськими політичними партіями, внутрішно розбилася, так, що в кінці з цілої Директорії і всіх українських партій, які її покликали до життя, остав тільки Головний Отаман Петлюра з гуртком прихильників і невеликою армією, який віддав себе й Українську Народню Республику в опіку Польщі, відступаючи їй за те Східну Галичину, **Холмщину,** Підляше й часть Волині й даючи їй великі політичні й господарські користи на українській державній території, яку Польща мала помогти визволити від Совітської Росії.

Се відданне себе й української державної справи під польську опіку не принесло того, чого сподівався Головний Отаман Петлюра. Ведучи війну з Совітською Росією Польща мала на увазі виключно свої інтереси, а зовсім не ітереси України — навіть в розумінню Головного Отамана Петлюри! Польська армія, яка весною 1920 р. була дійшла аж до Київа, поводилася на Україні як на ворожій завойованій землі. В кінці, в тимчасовім мировім договорі, який Польща заключила з Совітською Росією в Ризі в момент своєї военної переваги над Совітською Росією, вона зовсім відреклася свого союзника Головного Отамана Петлюри й оставила його власній долі.

Покінчивши війну з Польщею, Совітська Росія найперше впоралася з російським реакційним ґенералом Вранґелем на Кримі, а опісля звернулася проти Головного Отамана Петлюри. Кінець був такий, якого можна було сподіватися. Військо Петлюри, розбите, частю лягло головами, частю дісталося в полон, а та решта, яка разом з Головним Отаманом схоронилася на територію Східної Галичини, де панує Польща, опинилася в польських таборах для інтернованих, в голоді, холоді, виставлена на тиф і инші пошести.

Сам Головний Отаман Петлюра з своїм правительством так само інтернований.

Так поки-що закінчився „союз" Петлюри з Польщею, — союз, який скріпив польські претенсії до українських земель, затемнив розуміннє історичного польсько-українського спору перед заграницею і вніс розбиттє в українське громадянство.

Яка буде доля Петлюри і його правительства в польській неволі, се залежить від того, чи Польща сподівається ще їх використати в своїй політиці супроти України.

Тепер на території Великої України, — поминувши ті землі, які Головний Отаман Петлюра, а опісля так само Совітська Росія відступили Польщі, а також поминувши українську часть Бесарабії, яку загарбала і згодою держав антанти закріпила за собою Румунія, — **панує Совітська Росія.**

Формою панування Совітської Росії над Україною є проголошеннє **Радянської України.** Числячися і в міжнародній політиці і на самій Україні зі змаганнєм українського народу до державної самостійности, Совітська Росія **удає,** що ніби-то вона не завоювала України, тільки сам український нарід повалив Українську Народню Республику і проголосив Радянську Україну, яка добровільно злучилася з Совітською Росією, так, що Совітська Росія і Радянська Україна творять нерозривний союз.

В дійсности все те — **одна велика неправда.**

Тепер, після поїздки Винниченка, президента міністрів за Центральної Ради, опісля президента Директорії, в кінці основника закордонної української комуністичної ґрупи у Відні, — на Україну і повороту звідти самі українські комуністи, яких змаганнєм є Радянська Україна, стверджують, що та Радянська Україна, яку реклямує Совітська Росія, є тільки **формою понування Совітської Росії над Україною.** Владу в тій Радянській Україні мають не ради українських селян і робітників, тільки **Совітська Росія,** яка виконує ту владу через своїх урядовців і свою армію. Так звана „Рада Народніх Комісарів" України, себто українське радянське правительство не є ніяким правительством в дійснім розумінню слова, тільки **органом влади** правительства Совітської Росії на Україні.

Словом, Радянська Україна, як українська держава, побудована на основах комунізму, не істнує. Істнує тільки завойована Совітською Росією українська територія, яку Совітська Росія називає Радянською Україною. В сій Радянській Україні Совітська Росія люто переслідує українських комуністів (про не-комуністичні українські партії й говорити нічого!) за те, що вони хотять **дійсної Радянської України.**

* * *

Така сама доля, як Українську Народню Республику, постигла також **Кубань.** Проти неї також воювали з одного боку реакційні російські сили (Денікін, Вранґель), з другого Совітська Росія, аж в кінці вона дісталася під власть Совітської Росії.

III.

Західно-Українська Народня Республика.

Західно-Українська Народня Республика утворилася на руїнах Австро-Угорщини з українських земель, які знаходилися під пануваннем Австро-Угорщини. Своє істнуванне як держава розпочала вона 1. падолиста 1918, коли українські війска, які до того часу належали до австро-угорської армії, заняли Львів.

Західно-Українська Народня Республика складалася з отсих земель: 1) Східна Галичина, 2) українська часть Буковини, 3) укукраїнська часть Угорщини.

Одначе **Буковину** швидко заняла Румунія і завела там свій державний лад. Навіть перевела вже вибори до румунського парляменту, в якім засідають і українські посли.

Угорська Україна також не змогла визволитися з мадярського ярма і стати частю Західно-Української Народної Республики. Тільки Мирова Конференція відібрала Угорську Україну від Мадярів і прилучила її як автономну провінцію до ново-утвореної чесько-словацької Республики.

Державна влада Західно-Української Республики обняла в дійсности тільки **Східну Галичину.**

Одначе таки в падолисті 1918 р. на Східну Галичину пішла війною Польща, щоб завоювати сей край для себе.

Коли польські повстанці у Львові дістали поміч польської армії, українське військо було примушене уступити зі Львова. Полоса здовж зелізничого шляху між Перемишлем і Львовом, як також західні повіти Східної Галичини на південь і північ від сеї полоси опинилися в польських руках. Дальший польський наїзд 10 місяців хоробро спинювала геройська українська армія, яка до цвітня 1919 р. не тільки не пустила Поляків далі на схід, але дуже поважно загрожувала їх у Львові, який облягала.

Тимчасом Українська Національна Рада як законодатний орґан (парлямент) Західно-Української Народньої Республики і покликане нею правительство (Державний Секретаріят), вибравши за осідок місто Станиславів, попри свою найголовнійшу задачу: оборону краю перед польським наїздом — занялися орґанізацією держави. Найважнійшими актами сеї діяльности були: **проголошенне злуки з Великою Україною, ухваленне основ земельної реформи,** якою знесено велику земельну власність в користь селянства, і **ухваленне виборчого закона** до Національної Ради.

Одначе сили самої Східної Галичини, — яка, обороняючися перед польським наїздом, рівночасно ще помагала Директорії в війні проти Совітської Росії, — були за слабі, щоб оборонитися проти Польщі. І коли Польща, позбувшися завдяки Мировій Конференції всякої небезпеки з боку Німеччини і Чехо-Словаччини, а крім того діставши зорґанізовану в Франції польську армію Галлера, — всіми силами наперла на Східну Галичину, українська армія мусіла уступити за Збруч, на Велику Україну.

Мирова конференція, яка тоді, коли Українська армія Східної Галичини була сильна, виступила була в ролі посередника між Східною Галичиною й Польщею, тепер змінила своє становище і рішеннем з 25-го червня 1919 уповажнила Польщу заняти цілу Східну Галичину.

В дальшім рішенню з 11. липня 1919 Мирова Конференція постановила оставити Східну Галичину на довший час під управою Польщі на основі договору між антантою і Польщею, який запоручував би Східній Галичині автономію, а опісля право самовизначення.

Виробляючи проект того договору між антантою й Польщею, Мирова Конференція означила час, який Східна Галичина мала би оставати під управою Польщі, аж на 25 літ, з автономії оставила тільки тінь, а право самовизначення зовсім знесла, постановляючи, що після 25 літ про дальшу будучність Східної Галичини рішить Ліга Народів, а не сам край.

Одначе й на такий проект, ухвалений Мировою Конференцією 22. падолиста 1919 року **Польща не згодилася,** а тоді Мирова Конференція на засіданню 20. грудня 1919 рішила справу відложити.

Коли Совітська Росія напирала на Польщу, конференція держав антанти в Спа в червні 1920 р. згодилася інтервеніювати в користь Польщі між ин. під умовою, що Польща згодиться на рішенне держав антанти в справі Східної Галичини.

Одначе доси держави антанти ніякого рішення в справі Східної Галичини не видали.

Так Східна Галичина, — хоч навіть по думці прихильних до Польщі держав антанти не належиться Польщі, — **остає під найстрашнійшою польською окупацією.** Польські власти допускаються над українським народом страшних масових злочинів; убивають, держать в таборах для інтернованих, через які перейшло сотки тисяч Українців, вигублюють голодом і тифом, від яких польське правительство не охоронює українського населення, забороняють і люто карають усякий прояв українського національного життя.

За сей страшний злочин Польщі над українським народом відповідають також **держави антанти,** які, замісць покарати Польщу за напад на Східну Галичину, уповажнили її заняти сей український край і вже півтора року від того часу не видають ніякого рішення в справі Східної Галичини, тільки спокійно дивляться, як Польща винищує український нарід.

Окремо треба згадати про відношенне Совітської Росії до Східної Галичини. Коли в літі 1920 в війні з Польщею совітсько-російські війска заняли були більшу часть Східної Галичини, Совітська Росія вела там таку саму політику як на Україні. Для форми утворено навіть окреме радянське правительство для Східної Галичини, але в дійсности тенденція політики совітської влади була протиукраїнська. Навіть ідея прилучення Східної Галичини до такої Радянської України, яку утворила Совітська Росія, не знаходила великої прихильности в міродатних совітських кругах. Сі круги — по части певне під впливом польських комуністів — носилися з думкою, що коли-б у Польщі утворилося совітське правительство, то найліпше Східну Галичину оставити як часть совітської Польщі.

IV.

З причин, які лежать по части в самім українськім народі, як наслідок його дотеперішньої історії, а по части в міжнародній політиці, український нарід не збудував своєї держави, тільки попав знов у неволю своїх ворогів сусідів.

Одначе боротьба за українську державу ведеться й буде вестися далі.

Дотеперішні невдачі означають тільки, що боротьба українського народу за вольне життє у власній національній державі вести-меться значно довше, ніж се здавалося тоді, коли в Київі й у Львові творилися українські державні центри. Одначе ся боротьба не спиниться, аж всі українські землі скинуть з себе чуже ярмо і зєдиняться в Незалежній Вольній Україні.

Др. Михайло Лозинський.

Гайдельберг, Німеччина,
в грудні, 1920.

ДВА ДОКУМЕНТИ.

УКРАЇНСЬКІ СЕЛЯНИ ПІД МОСКОВСЬКИМ І ПОЛЬСЬКИМ ПАНОВАННЄМ.

I.

(З большевицької газети „Комуніст", ч. 175).

НАКАЗ ГОЛОВИ РАДИ НАРОДНІХ КОМІСАРІВ УКРАЇНИ І ЧЛЕНА РЕВВОЕНРАДИ ПІВДЕННО-ЗАХІДНЬОГО ФРОНТУ ТОВ. РАКОВСЬКОГО.

12-го вересня 1920 р.

Всьому населенню, всім военним, радянським губерніяльним повітовим і волосним властям України.

Скористувавшись моментом, коли Радянська Республика України, мусіла напружити всі сили для захисту землі, самостійности і життя українських селян і робітників від панської Польщі і білогвардійського барона Врангеля, ріжні карні елементи випущені з тюрем денікінською владою і поляками власні дезертири з армії врангелівські, польські і петлюрівські офіцери і агенти-провокатори, при допомозі кулаків, котрі не можуть помиритися з владою бідноти і середняків в селі, організують рабівницькі банди. Особливо, за місяць серпень бандитізм в Полтавській і нинішній кременчугській губерніях прийняв загрожуючих розмірів. Бандіти вриваються в села, вирізують прихильників радянської влади, бють родини червоно-армійців, руйнують продовольчу роботу. 28 серпня на ст. Декарівка цими бандітами ограбовано ешелон, що йшов з Одеси з сіллю для селян. Зібране з неймовірними труднощами для червоної армії і населення не доходить до свого призначення і стає здобиччю паразитів і контреволюціонерів.

Боротьба з бандитізмом являється першорядної ваги державним завданням, як і боротьба з зовнішним ворогом Поляками і Врангелем.

Поруч з заходами військового характеру, які приймаються, Рада Народніх Комісарів вкупі з Реввоенрадою південно-західнього Фронту прийняла 20 і 23 квітня ц. р. ряд положень до пильного переведення яких закликають всіх начальників тилів і всі цівільні і військові радянські органи а також всіх мешканців. України.

На підставі тих положень приписую:

1) Як всі главарі банд, так всі що беруть в них участь, оголошуються поза законом. Кождий бандіт буде розстрілюватись на місці, як ворог робітничо-селянської влади.

2) Близькі родичі бандітів беруться закладниками і відправляються в концентраційний лагер. Майно бандитів і їх близьких родичів конфіскується в користь місцевої сільської бідноти.

3) Села, що чинять допомогу бандітам підводами, кіньми чи поповненням підлягають військовій бльокаді і карам. Такими карами являються:

а) контрибуція продовольчими продуктами, б) грошова контрибуція, в) конфіскація майна у кулаків, г) обстріл сел і д) їх цілковите знищення.

Примітка 1) Центр ваги всіх кар переважно лягає на кулацькі шари села.

Примітка 2) Зсилка на те, що село силою було примушено давати бандітам поповнення і постачання, приййматися на увагу не будуть.

4) Пропоную губерніяльним нарадам передбаченим положенням про організацію управління тилами південно-західного фронту від 23 квітня ц. р., що складаються з Начальника тилуш, Губвоенкома, Предгубвиконкома або предгубревкома, Предгубчека і т. д., скласти списки сел, які являються бандітськими огнищами і вжити відносно них передбачених нами кар. Повітові наради передбачені тимже положенням можуть з свого боку скласти такіж списки, котрі після остаточного ствердження надсилаються Губерніяльний нараді.

5) Одночасно з боротьбою з бандітизмом Начальник тилу мусить приступити до поголовного обезброення населення. Пропоную Начальникам тилів оповістить населення про здачу зброї і військового знаряддя через відповідні Военкоми, Ревкоми і Виконкоми, а за відсутність їх на місцях через старших Начальників військових частин, що оперують в даній місцевости. В цих оповіщеннях мусить бути зазначений термін і місце здачі. По скінченню терміну в разі незадовольняючих наслідків добровільної здачі переводиться поголовний трус.

6) В цілях попередження бандітизма і кулацьких повстань на всіх місцевостях, де є дані, що готуються такі кулацькі повстання, пропоную негайно взяти закладників з кулаків і з числа осіб впливових чи запідозріних в співучасти або співчуттю бандітам.

7) Закладники мусять бути відправлені в особі відділи найблціших військових частин, чи установи надзвичайних комісій.

8) Пропоную обявить населенню, що в випадку уходу місцевих селян в бандітські шайки чи участи їх в кулацьких повстаннях або в инших ворожих діях проти оперуючих в даній місцевости чи пункрадянської влади, закладники будуть розстріляні.

9) Під круговою порукою населення покласти на всі села відповідальність за якім не було заворушення чи виступи проти радянської влади, для чого відповідними наказами зобовязати населення доводити до відома Начальника найблищої військової частини, або ревкому про всіх підозрілих осіб зауважених в селах. Населення зобовязується арестовувать і затримувать осіб агітуючих і виступаючих проти радянської влади і направляти їм в Губчека або в штаб оперуючої військової частини.

10) В районах чи місцевостях найбільш охвачених бандітизмом і звільнених від банд і повстань, але являючихся огнищами бандітського руху, доручити военкомам або начальникам військових частин в порозумінню з Губвоенкомами вилучити все чоловіче населення здатне носити зброю від 19 до 45 літ і перепровадити його під вартою в окружні військові управління для зачислення: а) коли це трудовий елемент, в запасні частини округа, б) коли вони являються не трудовим елементом-кулацьким або буржуазним — в тилове ополучення округа.

11) Ставиться в обовязок всім комітетам незаможних селян всіма засобами допомагати військовій і цівільній владі в боротьбі з бандитизмом. Члени Комітетів незаможних обязані давати відомости про підозрілих осіб в селі, про ріжних агентів — провокаторів, посилаемих польськими білогвардійцями і штабами Врангеля, Петлюри і других бандітів.

Примітка: Члени комітетів незаможніх селян повинні мати посвідчення особи від своїх комітетів для предявлення таких в разі потреби радянським військовим і цівільним властям.

12) Цей наказ поширить по всім селам, оголосити у всіх органах радянської преси і дати йому як найширшу огласку.

До Начальників тилів в перу чергу, а також на Губерніяльні Повітові і Волосні Ісполкоми покладається відповідальність за переведення цього наказу в життя.

Голова Ради Народніх Комісарів і Член Реввоеради Пів. зах. фронта. **Х. Раковський.**

II.

Перевід з польського.

L. 15155. T|I. Op.

Команда Ґенерального Округа.

Львів, дня 23. X. 1920.

До Ґенерального Делеґата

Уряд у Львові.

Подається до відомости і для видання відповідних заряджень в справі апровізації Покутя. Команду Другого луку Граничних Стрільців візвано до спрецизовання закидів, піднесених проти військових відділів, що там стоять залогою, а передівсім проти державної поліції.

(Підписи) Заст. шефа штабу.

Підполковник Ґен. Штабу.

2. Полк Граничних Стрільців.

Жабє, дня 14. жовтня, 1920.

СТРОГО ДОВІРОЧНО.

До Команданта Ґенерального

Округа у Львові.

Доношу, що як Командант Успокоюючого Відділу і сповняючого охоронну службу на границі держави, я мав нагоду пізнати Покутє та його мешканців Гуцулів. О скілько я їх пізнав, Гуцули се надзвичайно добрий, гостинний, лагідний і добродушний народ, з первісною і дуже низькою культурою, при тім дуже консервативний, мало розвинений, даючийся легко підійти, отуманити і збаламутити, з чого користають місцеві Жиди, котрі становлять тут пануючу клясу використовують на кождім кроці Гуцулів. Гуцули, як дуже горячий і нерозвинений народ, з дуже низькою інтеліґенцією являються податним матеріялом для всякого рода аґітаторів, і я зовсім не дивуюся, що вони підпирають бандитів та почувають скриту ненависть до польської держави. Преці поступованнє дотеперішних відділів було просто нелюдське і каригідне. Жовніри реквірували все, що хотіли, забирали все, починаючи від їди, а кінчаючи на конях, худобі; нападали на хати в день і в ночі, брали безправно інвентар, а навіть гроші, били винних і невинних, ба навіть палили. В недоступних горах і нерушених лісах ще деінеде укриваються банди. Я зарядив був облаву в околиці Зелени, але безуспішно, бо облава була числом досить слаба (всего 140 людий), а в горах богато заховків, ліс густий та підшитий корчами; є місця, де людська нога ще не поступила. Тому й чекаю, аж впадуть перші сніги, аби по слідах можна було бандитів вислідити.

Доношу, що, як ми хочемо приєднати собі Гуцулів і настроїти їх прихильно до польської справи, щоби на случай п л е б і с ц и т у голосували за Польщею, нам треба зараз прийти їм з поміччю, через доставленне їм по низькій ціні кукурузяної муки, бо вони набувають її від Жидів по цінах паскарських. Брак також нафти і тютюну. Треба охоронити Гуцула перед визиском Жида і перед підлими штучками місцевої державної поліції, котра не лише що не викриває сама жадних злочинів та крадежий, але стягає з Гуцула ріжними способами все, що дасться, а при тім толерує роботу Жидів, котрі прозпивають Гуцулів, а звідси ріжні рабунки та розбої. Щоби положити конець надужиттям, я скликав всіх десятників і подав їм до відома, що мають мені зараз донести, як хто зробить яку кривду Гуцулам. Хотячи Гуцулів настроїти прихильно до Польщі, треба поступати з ними справедливо і лагідно, і тому, щоби дати мені можність перевести се все в життє, прошу дати мені можність усувати тих всіх, що кривдять Гуцулів та обкрадають Гуцулів, то значить, в першій мірі місцеву поліцію, котру треба зараз усунути, а заступити людьми чесними та свідомими своїх обовязків. Я маю певні дані, що захованнє поліції в Жабю та Зеленій ще богато лишає до желання; я переводжу навіть в тій справі слідство. Реасумуючи все, в горі сказане, я роблю вивід, що треба зараз приступити до орґанізовання значної помочі Гуцулам і до санації теперішних обставин, а тоді тутешнє населеннє, як прийде до плебісциту, то певно заявиться за Польщею, а покищо покине всі думки про збройні рухи та про напади і не буде йти на сліпо за українськими аґітаторами, котрі використовують хочби найменшу подію та кривду і бурять народ в тій цили, щоби приготовити ґрунт податний до повстання Гуцульщини, щоби в той спосіб заманіфестувати перед світом, що народ тутешний також хоче належати до України.

(Підпис) Подерні, полковник і командант.

Дістають: Командант Ґенерального Округа Львів. Штаб. Офіц. Злучен. Граничних Стрілців при ДОҐ. Команда Оборонного Рейону в Коломиї.

З Президії Намісництва, Львів, дня 29. жовтня 1920.

L. 24264|pr.

СЕЛЯНСЬКІ ГОЛОСИ ПРО ЛЬВІВСЬКІ ХРУНІВСЬКІ ҐАЗЕТИ.

Львівська газета **„Вперед"** з 16-го грудня, 1920, містить лист **М. Лаврука,** котрий подає два голоси галицьких українських селян про хрунівську тижневу газету **„обнова"** (яку видає поет **Сидір Твердохліб)** і про другу щоденну хрунівську ґазету **„Рідний Край"** (яку видає новеліст **Михайло Яцків).**

М. Лаврук розмовляв з двома товаришами селянами і вони так сказали про ті львівські хрунівські ґазети:

— Недавно я купив нову ґазету **„Обнова",** — каже один селянин, — нове кортить чоловіка. Та вона мені відразу не подобалась. Від сеї ґазети заносить гейби стервом. Видно, що її видають непевні люди для баламучення хлопа. Ми, хлопи, маємо такий природний дар, як пчілка, що отрую не приймає, а лише солодкий сок. У нас зіпсуттє, правда, і нам потрібно внутрішньої обнови, але твердохлібівська „Обнова" не поправить нас, а лише ще глибше втрутить у багно. „Обнова" замісць вказати нам шлях, яким селянство повинно йти, щоби дійти до цили, оповідає нісенітниці, так як цигани на ярмарку, що то одні показують штуки, а другі рабують мошонки з грішми. **„Обнова" се „Руский Селянин",** який виходив перед війною, — закінчив свій осуд селянин.

Другий селянин так висказався про часопись **„Рідний Край":**

— Наголовок газети дуже гарний та для кождого Українця симпатичний, але зміст неясний. Чорт знає, що з тої газети завтра або позавтра вилізе. Одно видно: довіре до верховодів (переможців). Я не сподівався, щоби Михайло Яцків, який брався до операції „зносків" — сам потребував операції, бо видаваннє газети „Рідний Край" то не аби яка хороба! Михайло Яцків нічого реального дотепер не дав народови.

Від себе М. Лаврук пише в листі до „Вперbegin" таке:

Український селянин дуже цікавий. При стрічі зі свідомійшим чоловіком, все інформується про біжучі справи та любить говорити на теми дня.

Наше селянство, хоч не має висшої освіти, **але має здоровий, мужицький розум.** Як не збаламутили його ріжні „Рускі Селянини" і „Пробої", — так і не збаламутять його нові „Пробої" під новими наголовками.

НА РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ.

Жертви посилається до American Ukrainian Exchange, 30 E. 7th St., New York City. Збірку контролює Др. С. Демидчук.

46. І. Каштанюк, Джерзи Сити, Н. Дж. **$5.00**
місто святочних желань.

47. о. І. Захарко, Когус, Н. Й. **$5.00**

48. Американсько-Українське Бюро, Шикаго, Ілл., чек на 5.000 марок пол. (святочна жертва).

49. Коляда в Брукліні, Н. Й. **$28.00**
Колядували: **Микола Пухаль, Григорій Бордак і Михайло Баглай.** Коляду зложили: по $2.00: о. В. Лотович, Др. С. Демидчук, С. Заблоцький; по $1.25: М. Пухаль, Г. Бардак; по $1.00: М. Ковальовська, М. Заверуха, Г. Олексин, Г. Борбуляк, І. Кіт, С. Шиш, М. Кіт, В. Мисик, Н. Братівник, О. Черник, Ю. Яринський, І. Кравчук, І. Жибура, М. Баглай; по 50 цнт.: А. Герман, Р. Дмитровська, Т. Герман, Н. Дмитровська, І. Борбуляк, Д. Лобуш, Д. Білик, А. Лешко, А. Харук, П. Кінг, А. Волчанська.

Разом в сьогоднішнім виказі $38.00 і 5.000 польських марок.

Всього від початку $382.10 і 5.000 п. м.

Остає в касі $180.10 і 5.000 п. м.

В дальших виказах 5.000 п. м. буде вчислених долярами в загальній вартости $10.00.

Богато з викликаних громадян не складає своїх жертв. Ті громадяни, що викликають когось, повинні також висилати до викликаних картки з повідомленнєм, що їх викликано і попросити, щоби зложили жертву

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА—СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ҐРЕНД СТР., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ.

Українська школа у Відні.

„Жіночий Союз" робить заходи коло заснування у Відні початкової української школи, з огляду на велике число українських дітий, позбавлених змоги побирати науку в рідній мові.

СТРАШНА НУЖДА НА ГУЦУЛЬЩИНІ.

З Гуцульщини доносять до львівських українських газет **про страшну нужду тамошнього населення.** Збіжа на хліб давно вже зовсім нема. Інших харчів також нема. Гуцули ходять по своїх горах, як живі трупи. Помочі нема нівідки, бо ніхто ними не займається, хіба державна поліція, яка нюхає за „заговорами" по всіх усюдах. То тут то там вибухає **голодовий тиф,** але люди криються, бо бояться шпиталів.

Біда з грішми. По селах ходять ріжні спекулянти і міняють за велику провізію марки за корони, бо за марки не можна нічого купити.

СПИС КНИЖОК НОВОРІЧНОЇ ПРЕМІЇ

ЯКІ ПРИЗНАЧУЄТЬ ВСІМ ПЕРЕДПЛАТНИКАМ, КОТРІ ПРИШЛЮТЬ ПЕРЕДПЛАТИ НА ДНЕВНИК „СВОБОДУ".

З ПОНИЗШОГО СПИСУ НАЛЕЖИТЬ ВИБРАТИ КНИЖКИ НА СУМУ ОЗНАЧЕНУ У ВІДОЗВІ, ПОМІЩЕНІЙ НА 1-ій СТОРОНІ СЕГО ЧИСЛА.

ОБРАЗИ І ПОРТРЕТИ:

Історичний Образ Українських Володарів та визначнійших мужів. Сей образ містить в собі 55 осіб і 22 важних инших подій, викінчене артистичне, в 10 красках і золоті. Розмір 28х35 цалів. Всі династії представлені в хронольоґічнім порядку: київська, галицька, волинська, литовська і Гетьманщина. — Ціна $1.00

Велики карти України, величини 21х31 цалі, в 10 красках, на тревалім папери. — Ціна ....50 цнт.

В'їзд Богдана Хмельницького до Києва, прекрасний образ, 28х22 цалів величини. Се славний малюнок українського артиста маляра п. Івасюка. — Ціна $1.00

Портрет Тараса Шевченка, один з найкрасших з малюнків українського артиста-маляра п. Красіцького, 28х22 цалів величини. — Ціна $1.00

Портрет Івана Франка, друкований на гарнім папери, величини 11х19 цалів. Ціна потрету з почтовою пересилкою ....50 цнт.

МУЗИЧНІ ТВОРИ:

Звуки України, нове розкішне видане, яке містить в собі 7 найкрасших творів музичних на фортепян, як слідує: 1) Ще не вмерла Україна; 2) Засвистали козаченьки; 3) Українська Думка; 4) Закувала та сива зозуля; 5) „Сонце низенько, вечір близенько"; 6) Українська Шумка; 7) Козак. — Ціна....$1.50

Вже воскресла Україна, вибір 10-ти найкрасших українських народних пісень під нотами на соля з супроводом фортепяна. — Ціна....$1.50

Варшавянка, мішаний хор. — Ціна....30 цнт.

Била жінка мужика, мішаний хор. — Ціна ....20 цнт.

Де ти бродиш, моя доле, дует із опери „Вій" на тенор і баритон. — Ціна ....25 цнт.

За Тебе Україно, мужеський хор. — Ціна ....30 цнт.

За Тебе Україно, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Збірка українських народних пісень, на скрипку, мандоліну, корнет, саксофон, барітон, альто і тромбон. — Ціна $1.00

Звуки України на фортепян. Містить: 1) Дівча в сінах стояло. 2) Ой за гаєм зелененьким. Видання Укр. Музич. Союза. — Ціна ....35 цнт.

Згадка, мішаний хор. — Ціна ....25 цнт.

Жалобний марш, мужеський хор. — Ціна ....25 цнт.

Образ рожі, мішаний хор, сольо, сопран або тенор — Ціна ....40 цнт.

Побратався сокіл, мішаний хор. — Ціна....30 цнт.

Реве та стогне, мішаний хор. — Ціна ....20 цнт.

Разом товариші в ногу, мужеський хор. — Ціна..25 цнт.

Сміло други не теряйте, мужеський хор. — Ціна ..30 цнт.

Сміло други не теряйте, мішаний хор. — Ціна ....30 цнт.

Шалійте, мішаний хор. — Ціна ....35 цнт.

Як умру, то поховайте, мужеський хор. — Ціна...20 цнт.

5 пісень за 5 центів. 1) Український народний гимн. 2) Американський гимн. 3) Боже великий єдиний. 4) Марш соколів. 5) Марш січовий.

ТЕАТРАЛЬНА БІБЛІОТЕКА.

Бондарівна. Драма в 4. діях а 5. відслонах.—Ціна 20 цт

Власна хата. Пролог. Для виповнення програми при отвореню власних Народних Домів і читалень.—Ціна 10 цт

Вихованець. Народна комедія в 3. діях зі співами і танцями. — Ціна ....25 цнт

Гей на Івана, гей на Купала, оперетка в одній дії, написав Петро Фенцев. — Ціна ....15 цнт.

Два домики і одна фіртка. Комедія в І. дії.— Ціна 15 цнт

Зоря нового життя. Комедія в чотирох діях.—Ціна 30 цнт

Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий. — Ціна ....10 цнт

Капраль Тимко або Що нас губить? Народна мельодрама в 5-ох актах. І. Миддовського. — Ціна....20 цнт

Козацьке Сватання, історичний образ на 3 дії з року 1648. — Ціна ....25 цнт

Кара за Гріх, сумний образ з життя американського народа, в 3-ох актах. — Ціна ....35 цнт.

Козацьке Сватання, на три дії. — Ціна ....25 цнт.

Мужики Аристократи. Народний образ в двох діях. — Ціна ....15 цнт

Не клени. Образ з житя народа в однім акті.—Ціна 10 цт

Невольник, драма в 5-ох діях зі співами і танцями. Уценізував Карпенко Карий (Тобилевич) після поеми Т. Шевченка. — Ціна ....15 цт.

Ох! не люби двох! Оперета в 3-ох діях. — Ціна 25 цнт

Ой не ходи Грицю, та на вечерниці. Народна драма з співами в V. діях М. П. Старицького. (В перерібці Александрова. — Ціна ....30 ц

Пан Штукаревич або оказія якої не бувало. Сільські сцени на 2. дії і 1 відслоні зі співами. — Ціна....35 цнт.

Правда все горою, образ з життя народа зі співами в 3-ох актах, написав Роман Сурмач. — Ціна ....25 цнт.

Пекло в хаті. Образ з житя народа в одній дії.—Ціна 15 ц.

Соколики, комедія в 4-ох діях. — Ціна....35 цнт

Сатана в бочці. Комедія зі співами в 1. дії. Ціна 10 цнт.

Страйк. — Сценічний образ в трох діях з житя хліборобів в Галичині. (Штука для аматорських театрів). — Ціна ....20 цнт.

Свекруха. — Комедія в 3 діях ....25 цнт.

Сватане на Гончарівці, українська оперета на 3 дії, — Ціна ....35 цнт.

Тато на заручинах. Міщанська пригода в одній дії. — Ціна ....10 цнт.

Украдене щасте. Драма з сільського житя в 5-ох діях. Написав Іван Франко. — Ціна ....25 цнт.

Хто винен, драма в трох діях. — Ціна....15 цнт.

КНИЖКИ.

Американські трости. — Ковбок. (Казка.) — Еміґранти. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна .. 15 цнт.

Богдан Хмельницький в Галичині (2 ілюстрації). — Письмо (6 ілюстрацій). — Фляшка горівки. — Не в добрий час (4 ілюстрації). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

Вільний чоловік і инші оповідання. — Ціна ....40 цнт.

Вода в природі. — Уміркований та щирий. (В. Винниченко). — Затрий. — Останки „Фортуни". — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....20 цнт.

Весела книжочка з 17 образками. — Гумористично-сатиричний збірник для сумних людий. — Містить в собі богато сьмішних віршів, дотепів і оповідань. — Ціна ....35 цнт.

Гетьман Мазепа. Дуже поучаюча книжка з ілюстраціями. — Ціна ....25 цнт.

Гаси огонь поки не розгорів ся і инші оповідання. — Ціна ....20 цнт.

Ґеновефа. — Ціна ....30 ц.

Гуцули і Гуцульщина. — Ціна ....25 цнт.

Дяк. Оповідане Марка Вовчка. — Ціна....20 цнт.

Де любов там і Бог. — Ціна ....15 цнт.

Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Злуч. Державах. — Дуже цікава розправа про відносини праці і житя в Америці. — Ціна ....15 цнт.

І. Жовнір. ІІ. Оферма. Новеля з військового житя. — Ціна ....10 ц.

Жінка і її значіне в суспільнім житю. — Сільський хірурґ (3 ілюстрації). — Смерть отаманова. — Дурень. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна 15 цнт.

Знане житя. Написав др. С. Демидчук. — Ціна ...30 цнт.

Збірка оповідань. Питка. Євреєн-віхо. Безробітє. Циганка. В суді. Чорт і Микитиха. Бокачка. Милосердність. Слон і чоловік. Добра дочка. — Ціна....20 цнт.

За вольности України. — Ціна....5 цнт.

Загальна етнографічна мапа східної Европи, кольорована, величини 12×13, з точними поясненями в англійській мові. — Ціна ....10 цнт.

Загальна фізична карта України і сумежні краї, величина 11×16, кольорована, в англійській мові. — Ціна 5 цнт.

Збірка повісток. — Ціна ....10 ц.

За сестрою. — Є се найгарніше оповідане з козацької старини, сучасного письменника Андр. Чайковського, Ціна ....35 цнт.

З житя первісного чоловіка, дуже поучаюча, ілюстрована книжка, в дуже приступній і зрозумілій формі подає спосіб житя первісних і сучасних дикунів.—Ціна 35 цнт.

З років війни. Сатиричні ілюстрації з европейської війни. Оповідання, відомости і інформації про український нарід, про старий край і Америку, богато ілюстровані. Понад 150 ілюстрацій. — Ціна....30 цнт.

Ілюстрована збірка. Вуси (3 ілюстрації). — Катерина (3 ілюстрації). — Нін і Семіраміда (2 ілюстрації). — Лист турецького султана Запорожським козакам. — Відповідь Запорожських козаків турецькому султанови (1 ілюстрація). — Алькоголізм і діти (ілюстрація). — Ціна ....20 цнт.

Історія заложеня Злучених Держав Північної Америки. — Самсон. — До тих, що сьміють ся з пяної людини. — Як Сніжка щось по ночи водило і що то було? (1 ілюстрація). — Бог на землі (Індійська казка). — Свати. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

Коротка історія Руси до зруйнованя Січи. Містить богато образків руських князів і гетьманів. Ціна 10 цнт.

Казки про жидів. — Зміст: Як Іван жидів мудрував. Вандрівка Івана з жидами. Як Іван водив жидів на гриби, а відтак у ставі потопив. Мужик з жидом в спільці. Пан і жид. Казка про жида. Як жид Русина правував. Як хлоп жида змудрував. — Ціна 10 цнт.

Казки за Циганів. — Ціна ....10 цнт.

Лис Микита. З німецького переробив Іван Франко (23 ілюстрацій). — Ціна ....40 ц.

Людоїди і инші оповідання. — Ціна ....25 цнт.

І. Лист шинкаря до люципера і відповідь. ІІ. Про алькоголь. — Ціна ....10 цнт.

І. Маска. ІІ. Краса. Дуже гарне оповідане.—Ціна 10 цнт.

Марта Борецка. Історичне оповідання. — Ціна 25 цнт.

Монольоги, ч. 1. — Ціна....20 цнт.

Монольоги, ч. 2. — Ціна....20 цнт.

Монольоги ч. 3. — Ціна ....20 цнт.

На чужині. Гарне оповідане за ріжні пригоди в чужім краю. — Ціна....15 цнт.

Напад на Січ. — Павло Полуботок. — Ціна....5 цнт.

Огонь на услугах чоловіка (3 ілюстрації). Становище пяниці. — Янко Музика. — Свинячий син. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

Оповідане з військового житя і инші. — Ціна ...15 цнт.

Оповідання Пантелеймона Куліша — Ціна....15 цнт.

Оповідання Олекси Стороженка. — Ціна....15 цнт.

Про Батька козацького Богдана Хмельницького. Ціна 30 ц.

Починок. Написав Богдан Лепкий. — Ціна ....15 цнт.

Промови і декламації на весілях, хрестинах і забавах. — Ціна ....10 цнт.

Розмова Поляка з Русином. — Дуже веселий вірш, в котрім Русин висьміває польську пиху.—Ціна 10 цт.

Проти алькоголю. — Ціна....20 цнт.

Про Христофа Колюмба та відкрите Америки (2 ілюстрації). — Закон не спинить пиянства, тілько виховане. — Ріп Ван Вінкель (Вашінгтон Ірвінг). — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

І. Про Шевченкові твори. ІІ. Оферма. — Ціна 20 цнт.

Різдвяна ніч (з 10 образками). — Ціна....20 цнт.

Росія й Україна. — Ціна ....15 цнт

Русько-англійський толмач, з котрого можна дуже скоро навчитись англійської мови. Сторін 256, тверда оправа. — Ціна ....60 цнт.

Сьвято весни. — Ворог між нами. — Христос Воскрес. — До часу збанок воду носить (2 ілюстр.) — Тополя (1 ілюстрація). — Митя. — На Великдень. — Старинний звичай. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....20 цнт.

Сільська вчителька, оповідання. — Ціна ....10 цнт.

І. Серце не навчити. — ІІ. Побратими. — ІІІ. Вістун. — Ціна ....10 цнт.

Страшна пімста. — Оповідане М. Гоголя з козацьких часів (з многими образками). — Ціна....20 цнт.

Сумна казка. Зміст: Сумна казка. — На горі. — Як пан перехитрив дощ. — Дещо про давних богів. — Стогін землі — Ціна ....10 цнт.

Сьвітові байки в оповіданях Степана Руданського. — Ціна ....15 цнт.

Сплачений довг. Оповідане з міщанського житя. Написав Данило Лепкий. — Ціна....20 цнт.

Тарас Шевченко (17 ілюстрацій). — Ціна .. 20 цт.

Товариска ворожка, для веселої розривки в кружку знакомих. — Зміст: Ворожене будучности для женщин. Ворожене будучности для мущин. — Ціна .. 15 цнт.

Український штукар. 212 гарних штук до забави.—Зміст: Часть І. Забави фізичні і хемічні. Часть ІІ. Штуки з картами. Часть ІІІ. Штуки рахункові. Часть IV. Штуки жартівливі. — Ціна ....50 цнт.

Хто з чого жиє? (Розвідка на тлі економічнім). — „Земля рече". — Ціна ....15 цнт.

Христос в Ґарнізоні, оповідання з військового життя написав М. Яцків. — Ціна ....40 цнт.

Чародійні пригоди убогого Омара і султанової дочки Зулїми. — Ціна ....20 цнт.

Чорний кіт. Переклад з англійського. — Ціна ..10 цнт.

Шевченко і його Україна. Зміст: Заповіт. — На Шевченковій могилі. — Поклін души великій. — Тарасови Шевченкови. — Де памятник Тараса? — Памяти Тараса Шевченка. — Шевченко для свого народа. — Чому кождий Українець і кожда Українка повинні знати житє Тараса Шевченка. — Житє Тараса Шевченка. — Шевченко між народом. — На Тарасовій могилі. — Кирило Методіївське братство. — Випнтки з творів Т. Шевченка. — Заповіт Т. Шевченка в чужих мовах. — Ціна ....15 цнт.

Що то є книжка? Початки козаччини (5 ілюстр.). Козачий кістяк. Кіндрат Бубненко-Швидкий. Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....20 цнт.

Як мужик ходив до царя правди шукати (оповідане). Дві нені (оповідане). Мадам Польонія хора (оповідане). Як Степан чоботи купував (оповідане). Ціна ....15 цнт.

Як люди живуть в Норвеґії і инші оповідання. — Приятелі. — Смерть. — Се така баба, що чорт їй на мальових вилах чоботи віддавав. — Ціна ....20 цнт.

Як закладати читальні і вести бібліотеки. — Чому рік має 365 днів. — Що таке гріх. — Алькоголь, невільна отруя. — Шинок. — Чотири дні. (Всеволод Гаршин). — Заповіт Ярослава Мудрого. — Дні нашої слави і недолі. — Ціна ....15 цнт.

НОВІ КРАЄВІ ВИДАНЯ.

Рідне Слово, збірка новель і оповідань українських авторів, 290 сторін друку. — Ціна....$1.75

Гайдамаки, з портретом автора Тараса Шевченка. Сторін 100. — Ціна $1.25

Шлях до соціялізму (Ото Бауер). Сторін 48. Ціна 50 цнт.

Німецька Селянська війна (Фридрих Енгельс). Сторін 126. — Ціна $1.00

Соціяльна революція (К. Каутский). Сторін 148. — Ціна $1.00

Своє життя, розмови на біжучі теми (Петро Тихий). Сторін 64. — Ціна ....50 цнт.

Достойно єсть, збірка, в Шевченкові роковини. Сторін 32. — Ціна ....25 цнт.

Думки (Тарас Шевченко). Сторін 48. — Ціна ...40 цнт.

Дещо про гроші. Сторін 24. — Ціна ....25 цнт.

Вибір Поезій (О. Федькович). Сторін 32. — Ціна 25 цнт.

ЯК ПЕРЕСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ?

Найліпше висилати на почтовий або експресовий моні-ордер, який належить залучити до листа, оставляючи собі відтинок як посьвідку. Такий лист не треба реджіструвати а вистарчить 2 центова марка. Пересилаючи паперові гроші, треба конечно такий лист зареджіструвати. Пересилаючи почтові марки місто грошей, треба їх добре обвинути в папір, щоби у вохкі дні не злїпились в дорозі.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order, а не паперовими грішми, бо сі стоять в Злучених Державах нисше ціни. При виміні числять 15 центів від кождого канадійського паперового долара.

Всі листи належить адресувати:

„SVOBODA"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

З ГАЛИЧИНИ.

Дальші польські розбої в підгаєцькому повіті.

Карні експедиції є найбільшим нещастем нашого повіту. Карають селян за те, що вони забрали за часів большевицької влади, або за те, що їм большевики казали брати. І так:

Дня 20. листопада 1920 р. була така комісія в селі Котузові, щоби покарати селян за дрова, які вони нібрали з лісу, що є власністю дідича у Вишнівчику. Шкода була оцінена на 2500 мк. Карний відділ, який перебував там 1 день, потрафив протягом одного дня зїсти: 2 свині, вартости 10.000 мк., більше як 50 курий і качок, не рахуючи воза муки, хліба і бараболь! За те світла комісія, яка пібрала 2500 мк., вертала обладована мясом і мукою домів! Все те на рахунок громади (25.000 мк.).

Людий бито в неможливий спосіб.

А про се комісія „не знала", бо по переслуханю вели обжалованого на трету хату і щойно там зачинав пописуватися сержант Пікульскі.

Василь Трач дістав 100 буків.
Мих. Настушанчин 50 буків.
Мих. Бедзїє 50 буків.
Настушанчин (60 літ) 30 буків.

Тесаме ділялося в селі Вишнівчик, Зарваниця, Голгочі і ін.

Контрибуції.

Село Голгочі має заплатити більше як 1,000.000 мк. Ще перед приходом большевиків бар. Блажовска продала купцям сад. Хотіла 18.000 мк. купці давали 12.000 мк. Д-р Померанц з Підгаєць, який був посередником, бив на 15.000 мк. При комісії баронова зажадала 631.000 мк. відшкодування, а комісія оцінила на 535.000 мк.

Саду не знищило само село. Знищили його польські й большевицькі війска, а якусь частину яблок продали самі слуги. Карний відділ, стягаючи контрибуцію, навіз такий переполох на село, що біднійші селяне втікали на инші села, забираючи своє майно на вози. Коли поодинокі селяни просили баронову, щоби опустила їм дещо з контрибуції, відказувала вона: „Подарує ці і дам ці еще 2 морґі поля, тилько пшинесь мі метрике свою і дзеці".

Метрики в роботі.

Се новий спосіб „польщення" населення. Найбільшу заслугу на тому полі приносить римській церкві ксьондз Риж у Вишнівчику. Зараз по відступі української армії в 1919 р. зачалися арештування хлопців, які служили в українській армії. Замкненим і держаним в холоді і серед буків, порадили переслати метрику до римо-католицького священика. Коли се зробили, не знаючи навіть що се має значити, увільнили їх, видаючи такі посвідки:

„ZWOLNIENTE.

Z powodu zmiany odrzadku z greckiego na rzymsko-kat. zwalnia sie... od internowania.

Stacja etapowa w Wisniowszyku.

Zlotniki, d. 15. XI. 1919.

Chabatowski por."

В такий спосіб село Котузів, в якому від віків не було ніякого Поляка, числить в старостві на списках ксьондза Рижа аж 13 Поляків!

На проповідях перестерігає ксьондз Риж, щоби люди не ходили до церкви: „Маш ішць до церкві, то ідзь псякрев лепей до карчми і упій се, бо ежелі мі на споведзє визнаш, же билесь в церкві, то пшез тші месенце бендзеш одправяць покуте!"

Як його селяни римо-кат. люблять, видно із його власних слів, які сказав по повороті після большевицької інвазії: „Билі часи українскє, але ці мнє так не нішчілі як мої верні парафіянє, бо ці порозбіялі мі навет пеци в моім помешканю".

Як богатіють?

Міль, командант жанд. станиці в Божикові, який перед приходом польських властий мав 500 кор. в касі, в часі української влади мав ледви кавалок хліба в хаті, в Божикові купив 6 моргів поля, в Гайворонці 25 моргів, крі сего купував у п. Зомерштайна поміщенне на 52.000 мк.

КРАСНОІЛЯ, ПОВ. КОСІВ.

Яке у нас начальство"? — Школа.

Нікому мабуть недалися так в знаки теперішні порядки, як нещасному Гуцулови. По селах на цілій Гуцульщині діються надужиття, про які досі не чувано. Ріжні протеґовані ґаздують по селах, як їм подобається, щоби тільки свої кишені наповнити гуцульською кривдою.

В селі Красноїлі не краще ґаздують панове війт та громадський писар, про якого можнаби богато написати. На весні, в часі т. зв. гуцульських бунтів видав писар судови всіх немилих йому Гуцулів, а їх жінкам не видавав навіть перепусток, коли вони хотіли відвиджувати арештованих. Відмовився також видати сим людям свідоцтва моральности, хоч опісля суд увільнив всіх арештованих.

В селі страшні непорядки; годі переїхати, бо дороги неможливі.

В школі науки нема, бо шиби повибивані. А хоч експозитура в Косові дає се даром, нема кому подбати, щоби потрібні річи привезти до села.

Така господарка в нашій громаді.

Коли до сего додати ще відношенне місцевого пароха москвофіля, який неоден гріх має на своїй совісти, так, що неодин з його парохіян чує до нього жаль, то можемо уявити собі життя наших Гуцулів.

НОВИЦЯ, ПОВ. КАЛУШ.

Що се за господарка?

По наших селах дається дуже відчувати брак нафти, якої тяжко дістати й по містах. Наша громада дістала для селян кількасот літрів нафти, за яку платила по 6 м. 70 ф. за літру. Сю нафту продавано одначе не по ціні купна, а по 14 марок. Громадяне досі не знають, чому громадський уряд продає нафту по такій високій ціні, та де піде та надвишка гроший, зібраних з нафти.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. „Запорожська Січ", від. 342, подає до відома, що мітінги відбуваються все в третю неділю по першім в церковній галі, точно о годині першій. Також повідомляється довгуючих членів, щоби виплатили свої довги за рік 1920. Тесаме відноситься до членів, що не заплатили місячної вкладки або не повідомили місцевого секретаря, будуть зараз суспендовані за перший місяць. — І. Маркович, секр.